

'Een beeld zegt meer dan duizend woorden!'

Het Kennemer College VMBO beroepsgericht in Heemskerk doet mee aan het experimenteren met het innovatieconcept 'Leerlingen voor Leerlingen' van het project InnovatieImpuls Onderwijs. Het komt erop neer dat ouderejaars leerlingen hun jongere medeleerlingen lesstof helpen begrijpen door instructiefilmpjes te maken.

**'Van beelden leer je het meest
Je kunt ook geen autorijbewijs halen
met alleen een theorie-examen'**

'Je hebt een duimstok nodig, een pvc-buis, een buigveer en een pvc-buisschaar. Meet de buis af, en buig deze met behulp van de buigveer om tot 90 graden'. Soumia en Sander leggen in een instructiefilmpje uit hoe je een pvc-buis moet ombuigen. In een andere opname laat

Celil weer zien hoe je een oogje maakt aan koperdraad. Ook daar komt nog aardig wat bij kijken, maar door de filmpjes kunnen andere leerlingen zien hoe ze deze handelingen zelf goed kunnen doen.

Eigentijds

Onder begeleiding van een vakdocent en een filmmaker

nemen de ouderejaars de instructiefilmpjes op waarin ze vakspecifieke, veel voorkomende vragen over bepaalde onderwerpen behandelen. De leerlingen uit de lagere klassen kunnen die op ieder moment bekijken, of dat nu thuis is of op school. In januari 2013 begint de school met het inzetten van de filmpjes in enkele proeflessen van het vak Techniek. Peter Voorhorst is de projectleider van het innovatieconcept 'Leerlingen voor Leerlingen' op het Kennemer College. Hij is ervan overtuigd dat de leerlingen veel baat hebben bij het gebruiken *en* bij het maken van de filmpjes. 'Veel van onze leerlingen zijn niet talig en een beeld zegt hun meer dan duizend woorden', aldus Voorhorst. Dit is dan ook de voornaamste reden waarom de school meedoet aan het experimenteren met het concept 'Leerlingen voor Leerlingen'. 'Het biedt onze leerlingen op een eigentijdse manier instructie en de ouderejaars zijn ook actief betrokken. Daarnaast breiden we de gereedschapskist van didactische middelen ermee uit'. Vanuit de ambitie om iedere leerling

Filmmaker

'Het maken van de filmpjes neemt meer tijd in beslag dan je denkt en het vereist specifieke deskundigheid. In eerste instantie deden de leerlingen veel zelf, maar dat kostte te veel tijd omdat hun vaardigheden tekortschoten. Nu zetten we een filmmaker in, die samen met de leerlingen de opnames en montage doet. Maar ook dan bereiken we een hoog leerrendement'.

alle kansen te bieden, zoekt het Kennemer College naar maatwerk en flexibele werkvormen die de onderwijskwaliteit behouden of versterken. Het gebruiken van filmpjes biedt mogelijkheden om het onderwijs te vernieuwen. Bovendien ervaren leerlingen het maken ervan als een uitdaging.

Hoog leerrendement

Bij het innovatieconcept 'Leerlingen voor Leerlingen' snijdt het mes aan twee kanten. Door het maken van een filmpje moet de bovenbouwleerling zich verdiepen in een onderwerp en leert daar dan ook zelf weer van. Daarnaast doet hij presentatievaardigheden op. Peter Voorhorst merkt op dat het instructie geven aan anderen een hoog leerrendement oplevert. 'De onderbouwleerling krijgt op zijn beurt de lesstof gemakkelijker onder de knie en kan zo vaak als hij wil naar de filmpjes kijken.'

Oefening nadoen

De vakdocent kiest de onderwerpen uit, zorgt voor de inhoud en is verantwoordelijk voor de didactische uitvoering en begeleiding van de ouderejaarsleerlingen. Deze leerlingen zouden het zelf ook fijn vinden om via instructiefilmpjes te leren. 'Het is leuk om de filmpjes te maken en het is natuurlijk waardevol als ze andere leerlingen helpen bij het leren van iets. Ik hoop echt dat deze manier goed gaat werken', zegt Sander. Soumia is van een positief effect nu al overtuigd: 'Leerlingen leren zeker sneller en gemakkelijker van het kijken naar een instructiefilmpje dan van het lezen van papier. Soms is het lastig om iets alleen via de theorie te leren en nu doet een medeleerling ook handelingen voor. Bovendien kun je een oefening in je eigen tempo nadoen.'

Database

In 2012 doen er in totaal 26 scholen van diverse schoolbesturen mee aan 'Leerlingen voor Leerlingen' en iedere school maakt 60 filmpjes. Onderling hebben ze de vakken verdeeld, waardoor er een database met filmpjes voor bijna ieder vak ontstaat. Deze database kunnen leerlingen altijd en overal raadplegen. Op het Kennemer College zijn al 56 van de 60 filmpjes gereed en ze zijn gemaakt voor de studierichtingen Techniek en Horeca. De meeste leerlingen uit de vierde klas zijn inmiddels aan de beurt geweest om er eentje te maken.

Tijd winnen

'Leerlingen voor Leerlingen' blijkt nog meer voordelen te hebben. Als de leraar de filmpjes combineert met het geven van een opdracht levert hem dat tijd op. Die kan hij gebruiken om extra begeleiding te geven aan individuele leerlingen. Het later terug kunnen kijken van de filmpjes komt ook goed uit als een leerling ziek is. Daarnaast wil het Kennemer College dat bovenbouw en onderbouw gezamenlijk met de filmpjes aan de slag gaan. Leerlingen uit de bovenbouw van de studierichting Techniek gaan daarom volgend schooljaar onderbouwleerlingen in kleine groepjes begeleiden bij het vak Techniek. Ze zullen samen instructiefilmpjes bekijken. Ook gaat de bovenbouwleerling de tweedeklasser coachen bij het maken van praktische opdrachten in de PSO-lessen (Praktische Sector Oriëntatie) van de studierichtingen Techniek en Horeca. De onderbouwleerlingen volgen dan lessen in de bovenbouw als voorbereiding op het maken van een juiste studierichtingskeuze. Door de bovenbouwleerlingen op deze manier in te zetten, kan de school de groepsgrootte verhogen zonder de kwaliteit aan te tasten. Daarmee loopt het aantal contacturen per groep terug waardoor een leraar aan een of aan meer extra groepen kan lesgeven. Maar de vrijgevallende ruimte is ook te gebruiken om de werkdruk te verlichten door de bespaarde uren te gebruiken voor de voorbereiding van lessen.

Proefflessen

Als in januari de proefflessen met de filmpjes starten, test het Kennemer College de consequenties ervan voor de lesroosters. In het schooljaar 2013/2014 start het experiment echt bij de studierichtingen Techniek en Horeca en wordt de nieuwe manier van werken geïntegreerd in het rooster. Ook volgt onderzoek naar de effecten van het werken met deze nieuwe onderwijsmethode. 'We willen in schooljaar 2014/2015 doorpakken naar andere studierichtingen. Het draagvlak binnen de school is heel groot; het merendeel van de leraren staat nu al achter het concept. De school heeft dit draagvlak bereikt door een studiedag voor het hele onderwijsteam te organiseren. Op die dag moesten de leraren zelf ook filmpjes maken. Na afloop konden ze een cursus gaan volgen om de basisbeginselen onder de knie te krijgen.'

Film als medium

Het enthousiasme is zo groot dat ook leraren van andere vakken het medium film steeds meer inzetten. Zo leren eerstklassers filmen tijdens de talenturen en maken tweedeklassers filmpjes in de lessen beeldende vorming. Sommige leraren zijn zelf instructiefilmpjes gaan vervaardigen. 'De kans is dan ook groot dat het experimenteren en het integreren van het innovatieconcept 'Leerlingen voor Leerlingen' niet op een gegeven moment stopt. Wij hebben nog hoge ambities en wij willen er nog lang mee doorgaan', zegt Peter Voorhorst enthousiast. 'Vanuit het project InnovatiImpuls Onderwijs organiseren we regelmatig landelijke bijeenkomsten voor alle projectleiders en docenten van de scholen die experimenteren met dit innovatieconcept', vertelt de net zo enthousiaste bovenscholprojectleider Mees van Krimpen. 'Kennissuitwisseling blijkt heel nuttig te zijn voor zowel het maken van de filmpjes als voor de manier waarop scholen ze in de praktijk inzetten.' ■

TIPS

- Werk vanuit een visie waarin leerlingen elkaar bondgenoten zijn voor het maken en gebruiken van onderwijsmateriaal van de toekomst.
- Zorg als schoolleider voor de inbedding in het schoolbeleid, voor de juiste randvoorwaarden en voor het op tijd betrekken van de diverse vakgebieden.
- Creëer als projectleider een breed draagvlak bij het onderwijsteam door het organiseren van een studie(mid)-dag en/of het aanbieden van een videocursus.
- Ga als vakleerleraar niet zelf voor de camera staan, maar laat dat aan de leerlingen over. Maak samen met hen een shotlist of storybook als voorbereiding.

InnovatiImpuls Onderwijs

De experimenten van InnovatiImpuls Onderwijs (IIO) richten zich vooral op ideeën waardoor het lesgeven op een efficiënte manier is georganiseerd, zonder dat de werkdruk toeneemt of de onderwijskwaliteit daaronder lijdt. Sinds begin vorig jaar werken ruim 150 scholen van het voortgezet en het primair onderwijs een van de vijf innovatieconcepten voor een andere manier van werken uit. Zij zoeken het in nieuwe taken en rollen (functiedifferentiatie), ICT en nieuwe media slim inzetten, of in een andere onderwijsorganisatie. Scholen hebben de concepten zelf ontwikkeld en onderzoekers volgen of ze de beoogde doelen halen. De experimenten vinden plaats in de periode 2011 tot en met 2014.

Innovatiebrigade en IIO op Maat

Ook andere scholen kunnen gebruikmaken van de opgedane ervaring met de concepten. Staat u voor een concreet dilemma dat u niet direct weet op te lossen? De Innovatiebrigade van IIO komt graag bij u langs. De brigadiers (o.a. ervaringsdeskundigen) bedenken samen met u een aanpak op maat. In regio's met knelpunten in de onderwijsarbeidsmarkt biedt het project 'IIO op Maat' advies en begeleiding voor actieve scholen en schoolbesturen. Wilt u uw onderwijsorganisatie vernieuwen en is steun van harte welkom? Neem dan contact op met Henny Steenbergen (CAOP) via h.steenbergen@caop.nl of met Nora van der Linden (Kennisland) via nl@kl.nl. In overleg met het ministerie van OCW wordt, op basis van de regionale onderwijsarbeidsmarktsituatie bepaald of en hoe IIO op Maat ondersteuning kan gaan bieden. Meer informatie: www.innovatieimpulsonderwijs.nl

